

– Intézkedjenek, hogy 4-5 hónap múlva ellenőrizzék le, és fokozatosan távolítsák el a BM-ből a politikailag megbízhatatlan kádereket. Vizsgálják ki, és ha szükségesnek bizonyul, cserélik le a következő ügyosztályvezetőket: Vlad Cornea, Ioan Cercea és Cozma József. Mivel bebizonyosodott, hogy Horváth Gyula, az alapszervezet titkára sem felel meg tisztségében, intézkedjenek a leváltásáról.

– A tartományi pártbizottság büroja adjon megbízást a tartományi pártbizottság Adminisztratív Osztályának: segítse az alapszervezetet, hogy javítsák a tevékenységüket és fokozzák harcrakészségüket, és figyelemmel kövesse, vajon a tartományi BM leküzdí-e a tevékenységében jelentkező fogyatékoságokat. Két hónap múlva ellenőrizzék, hogy zajlik a munka a BM keretében, és ha azt tapasztalják, hogy Kovács Mihály tevékenysége és viselkedése nem javult a párt elvárásainak megfelelően, intézkedjenek a leváltásáról. A fentiekért Kovács Mihályt büntessék nyilvános megrovással, és ezt vezessék be káderlapjába is.

Arhivele Naționale Direcția Județeană Mureș (ANDJM), fond 1134 (Comitetul Regional al PCR Mureș 1950–1968), dosar 144/1956, 65–70. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

12.

Az RMP Magyar Autonóm Tartományi pártbizottság rendkívüli ülésének jegyzőkönyve (részlet)

Marosvásárhely, 1956. május 10.

Jelenlévők: Csupor Lajos³⁷⁴, Ioan Badioc³⁷⁵, Jakab István, Vargancsik István³⁷⁶, Bugyi Pál³⁷⁷, György Ambrus, Kiss Albert, Alexandru Rațiu³⁷⁸ elvtársak – a [tartományi párt]bizottság tagjai, Kovács Mihály a tartományi [párt]bizottság póttagja, König József a [tartományi párt]Kollégium elnöke, és Naftalia Ciuchină, a tartományi Pártbizottság Adminisztratív Osztályának elnöke.

³⁷⁴ Csupor Lajos (1911–1985), kommunista politikus. Marosvásárhelyen született egy szabó családban. A harmincas években a szakszervezet tagja, ellenséges tevékenység miatt többször letartóztatták, és a börtönben megismerkedett Gheorghiu-Dej későbbi első titkárral is. 1944 decemberében lépett be hivatalosan a Kommunista Pártba. 1944–1948 között a következő funkciókat töltötte be: 1944. október–1945. január: a szakszervezeti tanács tartományi (székelyföldi) titkára; 1945. január–május: a párt tartományi Politikai Bizottságának tagja és a szakszervezeti munka felelőse; 1945. május–1946. április: a marosvásárhelyi városi rendőrség vezetője; 1946. április–november: a tömegszervezeti osztály tartományi instruktora; 1946. november–1947. április: a Magyar Népi Szövetség Kolozs tartományi vezetőségének választási kampányfelelőse Háromszék megyében; 1947. április–1948. március: Maros megyei szakszervezetű felelős; 1948. március–november: Maros megyei káderfelelős. 1948–1949-ben Bukarestbe küldték az egyéves magyar nyelvű pártiskolába. 1951–1952-ben a Brassó (Sztálin) tartományi párttitkára, 1952–1960 között a Magyar Autonóm Tartomány, 1960 decemberétől 1961 augusztusáig a Maros-Magyar Autonóm Tartomány első titkára volt. Országos szerepet is kapott: 1955–1969 között KB-tag, 1952–1969 között nemzetgyűlési képviselő volt.

³⁷⁵ Ioan Badioc, 1956-ban a Magyar Autonóm Tartomány pártbizottságának titkársági tagja.

³⁷⁶ Vargancsik István, 1956-ban a Magyar Autonóm Tartomány pártbizottságának titkársági tagja.

³⁷⁷ Bugyi Pál (1919–?), kommunista politikus, 1952–1958 között a Magyar Autonóm Tartományi Néptanács Végreható Bizottságának elnöke.

³⁷⁸ Alexandru Rațiu (1913–?), 1952-től a Magyar Autonóm Tartományban megjelenő egyetlen román nyelvű lap, a hetente háromszor megjelenő *Steaua Roșie*-nek volt a főszerkesztője.

Csupor elvtárs 7.30 órakor megnyitja az ülést, és bejelenti a napirendi pontokat: megvitatják a Pártkollégiumnak a BM Tartományi Igazgatóságán belül jelentkező egészségtelen megnyilvánulásokról készített beszámolóját.

A beszámoló megvitatása előtt Csupor elvtárs Kovács Mihály elvtársnak, a BM Tartományi Igazgatósága parancsnokának azt javasolja, hogy beszéljen a Securitate működésében jelentkező hiányosságokról, és arról is, hogy ő maga mivel járult hozzá a hiányosságokhoz. Az elvtárs tárja fel őszintén a hiányosságokat, hogy a munkát javító intézkedéseket tehessenek és bevezessenek egy pártszerűbb légkört az intézménybe. Kovács elvtárs arra mutat rá, hogy hiányosságok fordultak elő a pártéletben. Mivel a Securitate katonai jellegű egység, nem tudott kifejlődni az alulról jövő bírálat, amit egyes magas rangú elvtársak igyekeztek elfojtani, és ő is ennek hatása alá került. A szakmai üléseken az alulról jövő bírálatot teljességgel kizárták abból a megfontolásból, hogy a felettesek által kiadott parancsok törvénynek számítanak. Amikor a politikai apparátust feloszlatták, és a BM szerveit a helyi pártszervek közvetlen ellenőrzése alá vonták, a hiányosságok felszínre kerültek. A hiányosságok megszüntetéséért a tartományi pártbizottságtól kapott segítséget, és [ő] a munka megjobbítására törekedett. Egyes eredményeket el is értek, de még sok tennivaló van, állandó és kitartó munkára van szükség a *Securitatén* belül fennmaradt régi irányvonal felszámolásáért, amely a szakmai munkára is kihatott. A pártszervezettől kapott segítségnek köszönhetően a helyzet sokat javult. [Kovács] elvtárs törekedni fog rá, hogy ezentúl is javítsa a munkáját. Kérdéseket következnek:

Vargancsik István: Vannak-e még nem megfelelő elemek a belügyi apparátus keretében, és hogy viszonyul hozzájuk a vezetőség? Voltak-e elvtársak, akik hasznosították a bírálatot, és volt-e ennek érzékelhető következménye? A Securitate járási szervei értesítik-e a tartományi Pártbizottságot minden problémáról?

Bugyi Pál: Mikortól segítette Kovács elvtársat a tartományi Pártbizottság, milyen intézkedéseket fogantatosított a helyzet javítására, és milyen eredményeket szültek ezek az intézkedéseknek? Milyen intézkedéseket kell fogantatosítani a meglévő hiányosságok teljes felszámolására?

Ambrus György: Történnek-e még visszaélések a civil lakossággal szemben?

Rațiu Alexandru: Melyek Kovács elvtárs személyes hiányosságai a Securitate keretében megnyilvánuló elvtelen megnyilvánulásokban, például a káderekkel szemben vagy [egyes] káderek előnyben részesítésében?

Kiss Albert elvtárs: Az elvtárs beszélt a Securitaténál fennmaradt légkörről, de kik képviselték ezt a szellemet?

König József elvtárs: Miképpen értékeli Kovács elvtárs, hogy csak amikor a Tartományi Pártbizottság beszélt vele, teremtődött meg az a légkör, aminek köszönhetően az elvtárs megnyílt, és nagyobb bizalommal közeledett a párthoz? Persze hogy vannak eredmények, de jó lenne, ha az elvtárs kifejtene, melyek voltak a munka jobbítására tett intézkedések, például milyen segítséget adott a [párt]alapszervezet titkárnak, Horváth elvtársnak.

Csupor elvtárs: Intézkedtek-e az irányban, hogy azok az elvtársak, akik felhasználták a bírálatot – és ennek voltak hatásai – érzékeljék, hogy indokolt volt a bírálathasználata? Érződik-e a változás? Ösztönözték-e az alulról jövő kritikát?

A feltett kérdések nyomán Kovács elvtárs rámutat arra, hogy a BM Tartományi Igazgatóságának keretében léteznek még nem megfelelő elemek, leváltásuk folyamatban van. Egyesek közülük szakmailag megfelelnek, de a politikai megbízhatóságot illetően nem nyújtanak garanciát. Utasítást kaptak a szervezeti [keret] csökkentésére, és ennek [végrehajtása] során a párt segítségével eltávolítják a nem megfelelő elemeket.

Ami a kritika használatát illeti, kifogásolták, hogy [a Securitate dolgozói] nem mernek bírálókat megfogalmazni, mert félnek a következményektől, de vannak egyesek, akik csak bírálnak, de nem hajtják végre a feladatokat, és amikor ezért felelősségre vonták őket, azt mondták, hogy azért üldözik őket, mert bírálni mertek. Volt olyan eset is, amikor egyes főnökök, ha bírálták őket, igyekeztek bosszút állni az illetőn, vagy ha észrevették, hogy valaki bírálni akarja őket a gyűlésen, elébe vágta, és ők bírálták az illetőt. Hogy ennek a helyzetnek véget vessenek, többször szóbaállt [az alkalmazottakkal], és azok elismerték, hogy nem mernek bírálni. Az elvtárs a gyűlésen is megkérte az elvtársakat, hogy bátran használják a bírálatot.

Ami a járási pártbizottságok tájékoztatását illeti, mindegyik első titkár elvtárhoz elment, egyedül Rácz elvtárs állította azt, hogy nem tájékoztatta az összes problémáról; általában az elvtársak elégedettek voltak a tájékoztatással. Az elvtárs rámutat, hogy a tartományi első titkára előtt nincs semmilyen titok, de a járási első titkárokkal szemben még fenntartások vannak. A munka javításáért beszélgetett Horváth elvtárral. Az elvtárs becsületes ember, de nem dolgozik megfelelő színvonalon. A legutóbbi időben az elvtárs már feldolgozta az ellene irányuló bírálatot. Voltak esetek, amikor parancsokat kellett teljesíteni, és 1948-tól 1955-ig önkényes módszereket is használtak, érződött a katonásság [nyomása], és mindez befolyásolta a pártéletet is.

Az ő és mások részéről is voltak önkényeskedések a polgári lakossággal szemben. Az utóbbi időben nincsenek ilyenek, és – a kapott utasításokkal összhangban – önkényeskedésekért szigorú büntetéseket rónak ki. Ezekhez a hiányosságokhoz ő is hozzájárult, de nehézségeket okozott, hogy az utóbbi időkig egyedül végzett vezető munkát, mivel nem voltak helyettesei. A vezetőség hordozta a rossz szellemiséget, ebben ő járt elől.

A Securitate régi irányvonalának következtében az intézmény alkalmazottai féltek szóbaállni az emberekkel, de a párt segítsége megteremtette a megfelelő légkört a fenntartások elosztatásához. Az állambiztonsági tisztek körül személyi kultusz volt. Kitaró munka szükséges, amíg kiküszöbölik ezeket a hiányosságokat. Jelenleg [egy] elvtársak iskolában vannak, ahol megfelelő nevelést kapnak. Jelenleg mind szakmai, mind pártvonalon a hiányosságok felszámolhatók. Horváth elvtársnak segített, aki jó elvtárs és népszerű a dolgozók között, az elvtársak olyan

problémákkal fordulnak hozzá, amivel nem mennek őhozzá. Az utóbbi időben próbált csapatban dolgozni, mint például az előléptetéseknél vagy a jutalmak odaítélésében. A hiányosságokat feldolgozták a szolgálatok főnökeivel, majd az egész operatív apparátussal, hogy így ösztönözzék a bírálatot. Az elvtárs vállalja, hogy igyekszik a jobbítani munkát, hogy egy barátságos szellemet vezessen be a Securitate-ba. König elvtárs rámutat, hogy György elvtárs az önkényeskedésekkel kapcsolatban olyan esetekre utalt, mint például a Szabó Károlyé, akit minden törvényes eljárás nélkül két napig fogva tartottak. Milyen segítséget adott Horváth elvtársnak, akinek a Kovács elvtárs hiányosságait eltitkoló opportunistá magatartása volt?

Bugyi elvtárs nem találja elég konkrétan a foganatosított intézkedésekre vonatkozó választ.

György elvtárs: Kovács elvtárs azelőtt is ismerte a párt vonalát, foganatosított-e valaha intézkedéseket a szolgálatokat vezető azon főnökökkel szemben, akik elfojtották a bírálatot?

Kovács elvtárs az elhangzottak kiegészítésére [elmondja], foganatosított egyes intézkedéseket, és a minisztérium részéről is intézkedtek. Ő feldolgozta a náluk meglévő hiányosságokat és ezek nyomán érzékelhető a javulás, mindegyik járásban feldolgozták [a hiányosságaikat]. A minisztérium ellenőrzőcsoportja 8 hónapja ellenőrzi pontosan ezeket a hiányosságokat, és intézkedtek azok felszámolására. Megtörtént, hogy a bírálatot elfojtó elvtársak magatartását [gyűlésen] feldolgozták, és megbüntették az elvtársat. [Kovács Mihály] elvtárs rámutat, hogy Cozma kapitány nem megfelelő a káderek nevelésére, az elvtárs idegbeteg, nem viseli el a bírálatot, hiba volt kinevezni ebbe a tisztségbe. A büro felvetette Szabó Károly esetét. Az illetőnek egy elég súlyos esete van. Lőte kapitány feladata volt, hogy nyomozza ki az ügyét. Lőte elvtárs nem ismeri el, hogy ajánlatot tett volna Szabónak: biztosítson vadászterületet a Securitate-nak; [és] erre tulajdonképpen nincs is szükség, mert [a Securitate alkalmazottai] akárhol vadászhatnak. Szabó Károly nem egy őszinte ember, a Securitate-ra a múltbéli kémelhárító tevékenysége miatt hívták, és nem a vadászterület miatt. Arról szólva, hogy ő tilosban halászott, neki különleges engedélye van a védett területekre is. Horváth elvtársnak megvannak a maga hiányosságai, ha nem hivatalosan, de mégis megemlíti, hogy a pártérettel kapcsolatosan hívták a párthoz, és a többi elvtárssal is előfordul, hogy értesítik őt, hogy behívták őket a párthoz. Ő közölte [ezekkel] az elvtársakkal, hogy ez nem tartozik rá, a párt kapui mindenki számára nyitottak. Megtörténik néha, hogy [amikor] egyes elvtársakat hívatnak a párthoz, előtte szóba állnak velük, és rámutatnak, hogy minden fenntartás nélkül beszéljenek a pártnál.

A megbeszélésen Bugyi elvtárs szóba hozza a még a fennmaradó hiányosságokat: még most is megtörténik, hogy a polgári hatóságokat terrorizálják, ahogy Szócs Bélával történt, amikor a Securitate-ra hívták, hogy intézze el a Securitate alkalmazottainak a lakásproblémáját; Szócs elvtárs azóta is ennek a hatása alatt áll. Megtörténik, hogy a Káderosztálytól olyan anyagokat kérnek, amelyekhez nincs joguk, és az is, hogy különleges meghatalmazás nélkül érkeznek. Hasonló-

képpen a kereskedelmi szervezetet is terrorizálják. A BM-nél van egy büfé, és az elvtársak követelik, sőt megszabják, hogy itt minden árucikket megtaláljanak, akkor is, amikor például a városban nincs vaj.

Ami a lakáshivatallal kapcsolatos magatartást illeti, az elvtárssal konkrétan közölték: oldja meg a problémát, mert ha nem, kellemetlenségei lesznek. Most ezt a dolgot sokkal finomabban csinálják, de mégis Kovács elvtárs úgy intézte, hogy az elvtárs elég pontosan megértse. A Titkos Iroda³⁷⁹ ellenőrzésével a Securitatét hatalmazták fel. Azoknak az elvtársaknak, akik ebből a célból jönnek, olyan a viselkedésük, hogy az itt dolgozó elvtársnő megrémül, amikor az elvtársak jönnek, és olyan dolgokat kérnek, ami nem rájuk tartozik. Vagy például Takács elvtársnővel, a tartományi Néptanács alelnökével szembeni bánásmód; felkeresték, és azt mondták, hogy azonnal menjen velük Udvarhelyre egy szembesítésre.

A BM részéről még fennáll egyes akciók lebecsülése, például május 9-én a hősök sírjainak koszorúzására a párt részéről ott voltak a titkár elvtársak, de a BM részéről csak egy hadnagy vett részt. Az elvtárs rámutat, hogy Kovács elvtárs intézkedett, amikor egyes problémákat jelzett neki, a személyi kapcsolat jó, de az ügyosztályok felé még nem megfelelő a magatartás. Lehet, hogy a hibás irányvonal a felsőbb szervekről indult, de Kovács elvtárs konkrétabb intézkedéseket kell foganatosítson ennek a légkörnek a megváltoztatására. A mi hiányosságunk is, hogy nem segítettük az elvtársat a körülötte lévő fagyos légkör elosztatásában. Nem ért egyet azzal, hogy a hiányosságok csak a megadott hibás irányvonalnak tudhatók be, Kovács elvtárs egy régi párttag, ha látta, hogy hiányosságok vannak, miért nem jött a párthoz. A párt és a dolgozó tömegek segítségével a jövőben meg kell változtatni ezt a légkört. Ami a munka jobbítását illető javaslatokat illeti, javasolja, hogy a hiányosságokat előbb dolgozzák fel az alapszervezetben, itt több hiányosság kerülne felszínre. Ami Cozma, Cornea és Cercea tisztségükből való elmozdítására tett javaslatot illeti, nincs szükség az ellenőrzésükre, hanem a bíró hozzon határozatot a munkából való elmozdításukra. Hasonlóképpen egyetért azzal, intézkedjenek Horváth Gyula alapszervezeti titkárnak a tisztségéből való elmozdítására. Ami Kovács elvtárs megbüntetését illeti, az a véleménye, hogy csak megrovással büntessék, és ne vezessék be a káderlapjába, hanem Kovács elvtárs tekintse megrovásnak a mai ülést, és értelmezze úgy, hogy a párt segíteni akarja. [...³⁸⁰]

Ciuchină Naftalia elvtárs rámutat, hogy az utóbbi időben megjavult a Securitate munkája mind a tartományban, mind a járásokban, a bírások számára kedvezőbb légkör jött létre. Kovács elvtárs elkezdett intézkedéseket hozni, de úgy értékeli, ezek nem elégségesek. Kovács elvtárs nem képzi magát eléggé és nem tervezett és szervezett módon, az a véleménye, hogy emiatt nem sikerül mélységükben elemeznie a hiányosságokat. Több elvtárs kijelentette, hogy írásbeli utasításokat fognak kérni Kovács elvtárstól, mert másképpen nem ismeri el az

379 *Biroul secret*. A hivatal funkcióját nem sikerült azonosítanunk.

380 Kiss, Badioc, Vargancsik, György, Rațiu, Jakab felszólalásait nem közöljük.

[általa] adott utasításokat. Hiányosság, hogy Kovács elvtársnak nem sikerült közelednie az emberekhez, a körülötte lévő [munka]közösség és a párt-alapszervezet nem adott elég segítséget ebben. Még vannak nem megfelelő elemek különféle állásokban, amit kifogásolnak a [Securitate] dolgozói, ezek hajbókoló, hízelgő elemek, akik szaladnak Kovács elvtárhoz, hogy minden problémát elmondjanak. A jövőben ennek véget kell vetni, Kovács elvtárs alaposan foglalkozzon ezzel. Pontosán mutasson rá ezekre, hogy az elvtársak érezzék a megváltozott légkört, bátorítsák őket, hogy bíráljanak. Kovács elvtárs meg kell változtassa [azt] a magatartását, hogy nem ismeri be az elhangzott kijelentéseket, ahogy Hegedüs elvtárs³⁸¹ a Pusztai ügyben³⁸². Kovács elvtársat segíteni kell, mert egyedül nem tudja felszámolni a hiányosságait, és segíteni kell az elvtárs körüli [munka]közösséget is, amelynek nem tudott segítséget adni [Kovács elvtársnak]. Úgy értékeli, hogy a mai gyűlés egy megrovást jelent az Adminisztratív Osztálynak is, amely nem adott elég segítséget [a Securitaténál] levő légkör megváltoztatására. Az elvtársak rámutatnak, hogy a Securitaté dolgozói, az [ottani] alapszervezet büroójának tagjai csak akkor jönnek a párthoz, amikor hívatják őket, nem jönnek segítséget kérni. Az alapszervezet büroójának tagjaira nem tekintenek elég bizalommal [ahhoz], hogy ez garantálja, hogy a helyzet változni fog. Az a véleménye, hogy megfelelő elvtársakat kell választani, akiknek van befolyása az intézmény dolgozóira. [...³⁸³]

Kovács elvtárs: Az elvtársak objektív módon rámutattak a Securitaténál létező hiányosságokra, és ha az elvtársak így látják a helyzetet, akkor természetesen úgy is van. Ő maga 8 éve dolgozik a Securitaténál, és eddig csak dicsérték a tevékenységét az eredményeiért, de egészen a legutóbbi időkig nem kapott segítséget, és most azonnal megbüntetik. Őt meglepte, hogy a megbüntetéséről van szó. Volt, amit ő pozitív eredményként értékelt, és kitűnt, hogy ezek a munka negatív részei voltak. Az elvtárs megköszöni a párt segítségét és rámutat, hogy törekedni fog munkája javítására.

Csupor elvtárs rámutat, hogy a mai ülés náluk is hiányosságokat hozott felszínre, de nem ért egyet Kovács elvtárral, hogy csak az utóbbi időben kapott segítséget, az elvtársat segítették a tartományi [párt]konferencián is, és szóba álltak vele más alkalommal is, bár igaz hogy ebben a formában csak a legutóbbi időben segítették. Az elvtárs rámutat, hogy a Securitate munkájában pozitív

381 Hegedüs Imre alezredes (1922–1959), 1955–1959 között a Magyar Autonóm Tartomány Milícia-parancsnoka. Életrajzi adatai a halálhírt közlő napilapban: *Vörös Zászló*, 1959. július 21.

382 Utalás az 1950–1955 között, Pusztai Ferenc ozsdolai lakos által vezetett fegyveres csoportra. Pusztaiék tevékenysége súlyos veszteséget okozott a hatalmi szervezeteknek: 1950. augusztus 30-án Okos Dezsőt, a kászonalitzi néptanács elnökét, 1952. október 6-án Ioan Piteşteanu milicistát, 1953. augusztus 10-én Fogarasi László és Gheorghe Pascu Securitate-tiszteket, 1953. október 23-án Kalányos Bélát, kászonalitzi lakost, a belügyi szervek informátorát gyilkolták meg (F. Banu–S. Moldovan szerk.: *Bande, bandiți și eroi. Grupurile de rezistență și Securitate (1948-1968)*. București, Editura enciclopedică, 2003, 375-376. p.). Pusztait 1955. augusztus 10-én ölték meg Ozsdolán. Dézsi nevű társát már 1954-ben végezték ki a fegyveres ellenállókat vadászó, több tízezres létszámú Securitate-alakulatok (*Trupele de Securitate*). A Pusztai-csoport történetét részletesen történeti-antropológiai megközelítésből feldoldozta Magyarosi Sándor mesteri disszertációjában: *Peasant resistance under Communism. A case study*. Budapest, CEU Master Thesis, 2002/42.

383 König József felszólalását nem közöljük.

eredmények vannak, az ellenséges akciók leküzdésében, a hírszerzés megszervezésében, és a munka más vonatkozásaiban, de ezek az eredmények sokkal nagyobbak lehetnek volna, ha az alkalmazottak között barátságos légkör uralkodna. Az elvtárs a bíráló elfojtásának megnyilvánulásnak mutatja Adler elvtárs esetét, akiről véleményezést állítottak össze, ebben mindenféle hamis dolgokat írtak, hogy lejárássák az elvtársat a Securitate-n; mindezt azért, mert bírálni mert. Az elvtárs akkor is rájöhet arra, milyen igazságtalanul bánt egyes alkalmazottakkal, amikor rájön, hogyan bánik vele a párt, azzal együtt, hogy az elvtárs komoly hibákat követett el, nem is beszélve arról, hogy odáig eljutottak, hogy egyes pártszervek a Securitate ellenőrzése alá kerültek, [mert] informátoraik voltak [ezekben a pártszervekben].

Mindarról, ami egy intézményben történik, az intézmény vezetője felel, nemcsak vezetőként, hanem párttagként is. Az elvtárs véleménye: a hiányosságok oka, hogy elszakadtak a tömegektől, a tömegek nem rokonszenveznek [velük], nem segítik őket, hanem ellenkezőleg, bizalmatlanok a Securitate-val szemben. Ennek több oka van, például a fegyverviselési engedélyek indokolatlan visszavonása a dolgozóktól, azért mert egyesek fegyverrel szeretnének rendelkezni, és közbenjárás kellett ahhoz, hogy ezek az elvtársak visszakapják a fegyverüket és a [fegyvertartási] engedélyüket. A Securitate tisztjeinek helytelen magatartása van, nem vesznek részt szervezett akciókban, ahelyett hogy példát mutatnának, kategorikusan visszautasítják [a részvételt], ahogy a május elsejei akcióval is történt. Ez a helytelen magatartás a választások³⁸⁴ alkalmával is kinyilvánult, a Securitate és Milicia tisztiek családjai nem jelentek meg a választásoknál. Hatalommal való visszaélés is történt, például a *Textila Mureșul* Szövetkezetnél³⁸⁵, ahol Szabó állambiztonsági tiszt hibát talált az elkészített ruhában, és – noha mondták neki, hogy másik kosztümöt készítenek neki ugyanabból az anyagból, amit tulajdonképpen a szövetkezet adott, és amit nem is fizetett ki – arra törekedett, hogy bizonyítsa: a kosztümjét szándékosan rontották el. Az ilyen megnyilvánulásoknak az a következménye, hogy a tömegek nem szimpatizálnak a Securitate-val. Ilyen dolgok történtek azokkal is, akik a múltban a Securitate-nál dolgoztak, például egy Vajda nevű család, akinek kapcsolata van a Miliciával és mint volt állambiztonsági tiszt terrorizálja az egész utcát, ahol lakik. És a dolgozó emberek az ilyen elemek magatartása után ítélik meg a Securitatét.

A Securitate fő feladata, hogy a népet szolgálja az osztályellenséggel szemben, és ezen a téren még sok a tennivaló. Hiányzott a csapatmunka, az alkalmazottak iránti méltányos magatartás, a párt alapszervezete sem dolgozott jól. Kovács elvtárs tudta, hogy Horváth elvtárs egy jellemtelen ember, de nem foglalt állást vele szemben, sőt éppen Kovács elvtárs javasolta az alapszervezeti titkár funkciójába. Ez oda vezetett, hogy [Kovács elvtárs] nem ismerte a Securitate és a Párt szerepét, nem ismerte fel, hogy nincs barátságos légkör a Securitatén belül, hogy

384 Utalás az 1956 februárjában megtartott néptanácsi választásokra.

385 A marosvásárhelyi *Maros* textilgyár.

elszakadtak a tömegektől. Kovács elvtársnál fennmaradt a párttól való tartózkodás és bizalmatlanság. Kovács elvtársnak meg kell változtatnia a magatartását, mert eltávolodott a párttól. A pártbizottságnak nem tudja [Kovács elvtárs] hiányosságait megszüntetni, ha az elvtárs nem elemzi mélyebben a problémákat. Az elvtárs, amikor szót kért a beszélgetések után azt mondta, hogyha az elvtársak úgy látják, hogy a hiányosságok fennmaradtak, természetesen úgy van, de 8 éve nem segítettek és most pedig azonnal megbüntetik. Ez azt mutatja, hogy az elvtárs még most sem elemezte mélye[bb]en a problémákat, nem bízik még a pártban. A pártnak mindig volt irányvonala, aki közel érezte magát a párthoz, az jött, és kérte a párt segítségét. Ha adtak is fentről irányvonalat, ez nem a párttól való elszigetelődés irányvonala volt. A Securitate-nál lévő légkör hatott a néptanáccsal, a gazdasági szervekkel való kapcsolatra is, és oda vezetett, hogy megszegték a párt irányvonalát. Az elvtárs állást kellett volna foglaljon a hajbókoló, hízelgő, jellemtelen elemekkel szemben. Az elvtárs felhívja a figyelmet, hogy a légkör megváltoztatása ne úgy értse, hogy [a változás] a bírálat ösztönzésére korlátozódjon, és liberalizálódáshoz vezessen. A hiányosságokat a XX. Kongresszus dokumentumait feldolgozó gyűlésen dolgozzák fel, ezen Kovács elvtárs elsőként szóljon fel. Segítsék az alapszervezetet, hogy javítsa munkáját, főleg a kommunista nevelést.

Ami a tisztségből való eltávolítást illeti, a tartományi [párt]bűró határozatot hozhat, hogy lecseréljék a nem megfelelőket. Ami az alapszervezet bűróját illeti, ez megfelelő elvtársakból álljon, és ne csak a szolgálatok főnökeiből. Abban kell segítséget adni [hogy] rámutassanak egyesek hajbókoló és arrogáns magatartására, de névszerint rámutassanak, kik ezek.

Ami az adminisztratív vonalon történt intézkedéseket illeti, itt is politikai módon kell tájékozódunk, mert a gyakori, fogdás büntetések nem ösztönzik a munka lendületét, hanem ellenkezőleg, az ilyen büntetések gépies alkalmazásuk miatt elvesztik nevelő jellegüket, először inkább nevelő intézkedések alkalmazása javasolt. A hiányosságokat az alapszervezet keretében a dolgozzák fel a XX. Kongresszus dokumentumainak feldolgozásakor, és ezt a gyűlést alaposan előkészítsék. Cseréljék le a nem megfelelő kádereket. Horváth elvtársat váltsák le az alapszervezet titkári tisztségéből. Javítsák meg az alapszervezet munkatervét, írjanak elő intézkedéseket a nevelőmunka javítására. Következtetésében az elvtárs rámutat, hogy a tartományi [párt]bizottság bűrója bízik abban, hogy az elvtársak levonják a szükséges tanulságokat, és intézkednek a munka javítására (...³⁸⁶).

Csupor Lajos első titkár

ANJDM, fond 1134, dos. 144/1956, 52–64. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

³⁸⁶ A személyi kérdéseket tárgyaló napirendi pontot nem közöljük.